

رویه قضایی
شعب دیوان عدالت اداری
در رسیدگی به
برخی دعاوی مرتبط با امور اقتصادی

www.ketab.ir

مؤلف

محمد رضا دلاوری

قاضی بازنشسته دیوان عدالت اداری

انتشارات مجل

سرشناسه	دلاوری، محمدرضا، ۱۳۴۳ -
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام. / Iran. Laws, etc.
عنوان و نام پدیدآور	رویه قضایی شعب دیوان عدالت اداری در رسیدگی به برخی دعاوی مرتبط با امور اقتصادی/ مؤلف محمدرضا دلاوری.
مشخصات نشر	تهران: جنگل، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	ز، ۳۳۲ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۳۲۴-۴
وضعیت فهرست‌نویسی	فیفا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	دیوان عدالت اداری -- قوانین و رویه‌ها
موضوع	Administrative court of Justice -- Rules and practice
موضوع	رویه قضایی -- ایران
موضوع	Jurisprudence -- Iran
موضوع	آرای حقوقی -- ایران
موضوع	Judgments -- Iran
موضوع	ایران -- سیاست اقتصادی -- قوانین و مقررات
موضوع	Iran - Economic policy -- Law and legislation
رده بندی کنگره	KMH۴۴۰
رده بندی دیویی	۳۴۹/۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۸۴۷۴۹۵۸
اطلاعات رکورد کتابشناسی	۸۴۷۴۹۵۸

عنوان کتاب: رویه قضایی شعب دیوان عدالت اداری در رسیدگی به برخی دعاوی مرتبط با امور اقتصادی

مؤلف: محمدرضا دلاوری

ناشر: انتشارات جنگل

مدیر تولید: رضا خسروان

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰

قطع و تیراژ: وزیری - ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰,۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۳۸-۳۲۴-۴

واحد تولید: ۶۶۴۹۵۲۷۵ و ۰۲۱-۶۶۴۸۲۸۳۰

دفتر فروش تهران: ۰۲۱-۶۶۹۵۵۶۴۳ - ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵

دفتر فروش اصفهان: ۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۰۵ - دفتر فروش رشت: ۰۱۳-۳۳۲۶۵۱۱۳

www.jangal.com

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می‌باشد.

فهرست مطالب

مقدمه

فصل اول: دعاوی مرتبط با امور آب ۱

- الف) اختلافات ناشی از نظام نرخ گذاری و تعیین تعرفه ها ۳
- ب) اختلافات ناشی از صدور مجوز بهره برداری از آب ۵
- ج) اختلافات ناشی از اجرای قانون تعیین تکلیف چاه های آب فاقد پروانه مصوب ۱۳۸۹/۴/۱۳ ..... ۵
- د) اختلاف با مالکین دستگاه های حفاری ۷
- ه) اختلافات ناشی از تخلف از پروانه بهره برداری از آب چاه ۷
- و) اختلافات ناشی از ارتکاب جرم ۸
- ز) اختلافات ناشی از عدم رعایت حق حريم ۹
- ح) اختلافات ناشی از خسارت وارده ۱۱
- ط) آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ۱۴

فصل دوم: دعاوی مرتبط با امور برق ۱۹

- الف) اختلافات ناشی از انشعاب ۲۰
- ب) اختلاف ناشی از معافیت ۲۱
- ج) اختلاف ناشی از اجرای قانون احداث تونل مشترک ۲۱
- د) اختلافات ناشی از برقی نمودن چاه کشاورزی ۲۱
- ه) اختلاف ناشی از واگذاری انشعاب برق به طور غیر مجاز ۲۲
- و) اختلافات ناشی از استفاده غیر مجاز از شبکه های توزیع و خطوط انتقال نیروی برق و تجاوز به حریم خطوط و شبکه توزیع برق ۲۲
- ز) مطالبه بهاء ملک مورد تملک ۲۲
- ح) آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ۲۴

فصل سوم: تعزیرات حکومتی ۲۷

- آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ۳۵

فصل چهارم: کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی ۳۹

- الف) کمیسیون بدوی رسیدگی به اختلافات گمرکی ۴۱
- ب) کمیسیون تجدیدنظر رسیدگی به اختلافات گمرکی ۴۲
- ج) آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ۴۵

فصل پنجم: خانه‌های سازمانی ۴۷

- آراء هیأت عمومی دیوان عدالت اداری ۵۲

فصل ششم: مالیات ۵۵

- الف) مالیات‌های مستقیم ۵۶
- ب) مالیات غیرمستقیم ۵۷
- الف) تشخیص علی‌الرسم ۶۰
- ب) جریمه ۶۰
- ج) محرومیت از معافیت و بخشودگی ۶۱
- د) ممنوع‌الخروج شدن ۶۱
- ه) ابطال اسناد انتقال صوری ۶۱
- و) حبس و جزای نقدی ۶۲
- ۱- ارزیابی آزاد ۶۲
- ۲- ارزیابی براساس قرائن و شواهد ۶۲
- ۳- ارزیابی مقطوع ۶۳
- الف) اداره امور مالیاتی ۶۵
- ب) هیأت حل اختلاف بدوی مالیاتی ۶۷
- ج) هیأت تجدیدنظر حل اختلاف مالیات ۷۰
- د) شورای عالی مالیاتی ۷۱
- ه) هیأت موضوع ماده ۲۵۱ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم ۷۵
- و) مراجع انتظامی مالیاتی ۷۷
- ز) دیوان عدالت اداری ۱۳
- الف) آراء هیأت‌های حل اختلاف مالیاتی ۸۳
- ب) هیأت موضوع ماده ۲۵۱ مکرر قانون مالیات‌های مستقیم ۸۳

مقدمه

اقتصاد یکی از مهم‌ترین مسائل زندگی بشر می‌باشد و در همه جوامع و در تمام زمان‌ها نقش تعیین‌کننده‌ای داشته و دارد. زندگی افراد و جوامع مختلف انسانی شکل و محتوای حکومت‌های اعتبار کشورها بستگی زیادی به موقعیت اقتصادی آنها دارد و نظام سیاسی کشورها با توجه و اتکاء به آن شکل می‌گیرد و به‌صورت امری کاملاً سیاسی و حکومتی متظاهر می‌شود که اقتصاد سیاسی کشور ممکن است نظام اقتصادی سرمایه‌داری، نظام اقتصادی سوسیالیستی، نظام اقتصادی اشتراکی نظام اقتصاد اسلامی بوده باشد که براساس امکانات جامعه نظام اقتصادی شکل می‌گیرد و آثار حقوقی و سیاسی خاص و متفاوتی را در سطوح داخلی و بین‌المللی به دنبال دارد. و در جمهوری اسلامی ایران که با تأثیر از اصول اسلامی اقتصاد را مورد توجه قرار داده است و در اصل سوم قانون اساسی در بند ۱۲ «پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه بر طبق ضوابط اسلامی بحث ایجاد رفاه و رفع فقر و برطرف کردن هر نوع محرومیت در زمینه‌های تغذیه، مسکن، کار، بهداشت و تعمیم بودجه» را از وظایف جمهوری اسلامی ایران دانسته است و در آغاز اصل چهارم و سوم قانون اساسی (تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه‌کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد با حفظ آزادی او به‌عنوان اهداف اقتصادی نظام جمهوری اسلامی مد نظر قرار گرفته است و به‌منظور دستیابی به اهداف اقتصادی مذکور نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران بر پایه سه بخش دولتی، تعاونی و خصوصی با برنامه‌ریزی منظم استوار است و مداخلات اقتصادی دولت در بخش دولتی شامل کلیه صنایع بزرگ، صنایع مادر، بازرگانی خارجی، معادن بزرگ، بانکداری، بیمه، تأمین نیرو، سدها و شبکه‌های بزرگ آبرسانی، رادیو تلویزیون، پست، تلگراف، هواپیمایی، کشیرانی، راه و راه‌آهن و مانند اینها که به‌صورت مالکیت عمومی در اختیار دولت است و دخالت دولت در اقتصاد بخش تعاونی شامل شرکت‌ها و مؤسسات تعاونی تولید و توزیع است که در شهر روستا طبق ضوابط اسلامی تشکیل می‌شود و دولت این بخش را که اعضاء آن از بخش خصوصی هستند از طریق تزریق

سرمایه و اعتبار به صورت وام قابل استرداد و یا حتی کمک بلاعوض این بخش را یاری می‌دهد و مداخله دولت اقتصاد بخش خصوصی که این بخش مکمل فعالیت‌های اقتصاد دولتی و تعاونی بوده با اعمال ضوابط حمایتی و محدود کننده است. از آنجایی که مداخلات اقتصادی دولت در بخش‌های اقتصادی مستلزم رعایت قوانین و مقررات می‌باشد. بی‌تردید اجرای دقیق و درست قانون با مفهوم عام و خاص آن با برداشت متفاوت و متعارض از قانون به تقصیر یا بدون تقصیر توسط عوامل اقتصادی شاغل در بخش دولتی یا امتناع از اجرای قانون با اظهار و اقدام غرض‌آلود و به‌طور کلی عدم رعایت اصل قانون‌مداری در کنار پاکدستی و عدم پاسخگویی موجب می‌شود افرادی که در بخش اقتصاد تعاونی و خصوصی فعالیت می‌کنند.

مدعی تضرع حق شده و با مراجعه به دیوان عدالت اداری با قضاوت گذراندن وارد بودن با نبودن ادعا ترتیب آثار قانونی مربوط به آن با تقدیم دادخواست اقدام به اقامه دعوی نمایند.

نظر به اینکه اطلاع از برخی دعاوی متداول قابل طرح در دیوان عدالت اداری در ارتباط با امور اقتصادی برای افراد شاغل در بخش‌های مختلف اقتصادی و مقررات مرتبط با آن ضروری است و حصول اطلاع از این دعاوی موجب می‌شود. اولاً مدعی حق با تشریح دقیق و کامل جریان امر و انطباق تصمیم یا اقدام براساس معیارهای قانونی و با تکیه به دلیل و مدارک معتبر و مؤثر اقامه دعوی نماید و از اقامه دعوی محکوم به بطلان خودداری کند ثانیاً طرف شکایت نسبت به دفاع در قبال خواسته شاکی بی‌اعتناء نبوده و با ارسال به موقع پاسخ شکایت را قبول یا رد نماید ثانیاً شاکی قبل از شکایت با طرح مستدل و مستند خواسته و انطباق آن موازین قانونی به طرف شکایت مراجعه و خواستار احقاق حق شود و در صورت عدم دریافت نتیجه به دیوان عدالت اداری شکایت نماید.

مجموعه پیش رو که با همت و تلاش دکتر محمد حسین دلاوری و آقای کیوان اخوان توکلی وکلای پایه یک دادگستری تدوین شده است راجع به برخی دعاوی متداول در حوزه اقتصادی است و تقریری است کاربردی که بدون تردید می‌تواند از منظر علمی و زاویه دید قاضی دیوان عدالت اداری در قبال دعوی مرتبط با امور اقتصادی مورد نقد و بررسی قرار گیرد.